

Darba aizsardzības pakalpojumi - Kompetentās institūcijas un speciālisti

Publicēts: 29.06.2020.

Atjaunināts: 20.09.2021.

 [Kompetento institūciju saraksts](#)

 [Kompetento speciālistu sarakstu](#)

Darba aizsardzības pakalpojumu sistēma

Jau kopš 2006.gada Latvijā ir izveidota darba aizsardzības pakalpojumu sistēma, kurā kā ārpakalpojumu sniedzēji iesaistītas kompetentās institūcijas un kompetentie speciālisti.

Ar kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem saprot ārpakalpojuma sniedzējus (komersantus), ko uz attiecīga līguma pamata darba devējs piesaista sava uzņēmuma darba aizsardzības sistēmas sakārtošanai, tai skaitā darba vides risku novērtēšanai un darba aizsardzības pasākumu izstrādei.

Atbilstoši [Darba aizsardzības likuma](#) prasībām darba devējam, ņemot vērā uzņēmumā nodarbināto skaitu un darbības veidu, ir jānorīko vai jāpieņem darbā viens vai vairāki darba aizsardzības speciālisti vai jānoslēdz līgums ar kompetentu speciālistu vai kompetentu institūciju.

Ņemot vērā smago un letālo nelaimes gadījumu, kā arī arodslimību skaitu, ir noteiktas no darba aizsardzības viedokļa bīstamās nozares, kurās obligāti ir jāiesaista kompetentā institūcija. Šīs nozares, kā arī izņēmumi, kad kompetento institūciju var neiesaistīt, noteiktas "[Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumos Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”](#)”.

Kompetento institūciju un kompetento speciālistu kompetences novērtēšanu reglamentē Ministru kabineta 2008.gada 8.septembra noteikumi Nr.723 "[Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību](#)".

Par darba aizsardzības pakalpojumu sniegšanu, neievērojot normatīvo aktu prasības, paredzēti sodi [Darba aizsardzības likuma VI nodaļā](#).

Noderīgi darba devējam

Lai organizētu darba aizsardzības sistēmu uzņēmumā, darba devējs var nodarbināt vienu vai vairākus darba aizsardzības speciālistus vai arī piesaistīt ārpakalpojumu sniedzējus – kompetento institūciju vai kompetento speciālistu. Sikāka informācija un varianti organizatoriskās struktūras izveidei atkarībā no uzņēmuma lieluma un darbības veida pieejama [šeit](#)

Gadījumā, ja darba devējs ir pieņēmis lēmumu piesaistīt ārpakalpojumu sniedzēju darba aizsardzības jomā, viņam ir jāpārlicinās, ka konkrētais pakalpojumu sniedzējs ir tiesīgs šos pakalpojumus sniegt.

Komersants ir tiesīgs darboties kā kompetentā institūcija darba aizsardzības jomā tikai tad, kad tā kompetence ir atbilstoši novērtēta un informācija par to ir iekļauta Labklājības ministrijas mājas lapā. Paziņojums par kompetentas institūcijas statusa iegūšanu tiek publicēts arī laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

Pirms līguma noslēgšanas ar kompetento speciālistu darba devējam jāpārlicinās, ka speciālists ir ieguvis 2.līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzībā un nav pagājuši pieci gadi no diploma izsniegšanas dienas, vai arī speciālistam ir derīgs kompetentā speciālista sertifikāts. Jāuzsver, ka kompetento speciālistu sarakstā ir iekļautas personas, kas ir devušas piekrišanu savu personas datu publicēšanai, tādejādi sarakstā nav iekļautas visas personas, kas ir tiesīgas sniegt kompetenta speciālista pakalpojumus.

Gan kompetentajai institūcijai, gan kompetentajam speciālistam ir jāapdrošina sava civiltiesiskā atbildība, lai segtu pakalpojuma saņēmējam nodarītos zaudējumus, kas varētu rasties viņa profesionālās darbības vai bezdarbības dēļ.

Ja darba devējs iesaista kompetentu institūciju vai kompetentu speciālistu, uzņēmumā ir jānorīko kontaktpersona sadarbībai ar kompetento institūciju vai kompetento speciālistu. Darba devējam ir jāinformē kompetentā institūcija vai kompetentais speciālists par uzņēmuma darbību, darba aizsardzības pasākumiem un uzņēmumā pastāvošajiem darba vides riska faktoriem, kā arī jāsniedz cita informācija, kura var būt noderīga un kuru pieprasa kompetentā institūcija vai kompetentais speciālists.

Pirms līguma noslēgšanas darba devējam ir jāvienojas ar ārpakalpojuma sniedzēju par to, kādi tieši pakalpojumi un pasākumi ir veicami darba aizsardzības sistēmas sakārtošanai konkrētajā uzņēmumā. Praksē kompetento speciālistu un kompetento institūciju sniegtie pakalpojumi var atšķirties, tādēļ darba devējam jāpārlicinās, vai piedāvātais pakalpojums atbilst uzņēmuma prasībām. Pakalpojuma līgumā skaidri jānosaka abu pušu pienākumi un atbildība.

Būtiski ir pievērst uzmanību tam, lai pakalpojumu sniedzējs pavada pietiekami ilgu laiku uzņēmumā un iepazītos ar uzņēmuma darba vidi un darbības specifiku, tādejādi nodrošinot pēc iespējas objektīvu darba vides risku novērtēšanu, darba aizsardzības pasākumu noteikšanu un citas darbības. Jāizvairās no tipveida dokumentu pakas saņemšanas, piemēram, tipveida darba vides risku novērtējuma, instrukcijām utt., kas piemērotas plašam nozaru un darba vietu lokam, bet neatspoguļo konkrētā uzņēmuma darba vides specifiku un riskus.

Darba aizsardzības likumā ir noteikts, ka darba devēja atbildību neierobežo kompetento institūciju vai kompetentu speciālistu pienākumi darba aizsardzības jomā, tādejādi jebkurā gadījumā atbildīgs par nodarbināto drošību un veselību darbā ir darba devējs.

Pēc pakalpojuma saņemšanas ir svarīgi pārbaudīt tā kvalitāti. Ja darba devējs konstatē, ka pakalpojums sniegts nekvalitatīvi un nenodrošina nepieciešamo drošības un veselības aizsardzības līmeni uzņēmuma nodarbinātajiem vai pastāv neatbilstības normatīvajiem aktiem:

jāvērš uz to pakalpojuma sniedzēja uzmanība;

ja pakalpojumu sniedz kompetentā institūcija, jāinformē sertificēšanas institūcija, kas veikusi kompetentās institūcijas sertificēšanu;

jāvēršas Valsts darba inspekcijā: www.vdi.gov.lv.

Visplašākā informācija par darba aizsardzības jautājumiem pieejama mājaslapā www.stradavesels.lv.

Kompetentā institūcija ir tiesīga veikt darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumos, ja tai piešķirts kompetentās institūcijas statuss un tā nodrošina šādu minimālo prasību izpildi:

1) tai ir sertificēta kvalitātes pārvaldības sistēma, un tās kompetence darba aizsardzības jautājumos ir novērtēta atbilstoši noteikumu Ministru kabineta 2008.gada 8.septembra noteikumu Nr.723 „[Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību](#)” prasībām;

2) kompetentā institūcija ir apdrošinājusi savu civiltiesisko atbildību tādā apjomā, lai segtu iespējamās kļūdas dēļ pakalpojuma saņēmējam radušos zaudējumus, kas sadarbībā ar institūcijas izvēlēto apdrošinātāju aprēķināti institūcijas darbības jomas risku novērtējumā, bet ne mazāk kā 28460 *euro* apmērā;

3) kompetentajā institūcijā uz darba līguma pamata nodarbināts speciālists ar profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā, kā arī arodveselības un arodslimību ārst.

4) institūcijas rīcībā mērījumu veikšanai darba vidē ir sava akreditēta laboratorija vai sava kalibrēta mēraparatūra, vai arī noslēgts sadarbības līgums ar akreditētu laboratoriju, kura veiks darba vides faktoru mērījumus.

Komersantam, kas vēlas iegūt kompetentas institūcijas statusu, jāvēršas kvalitātes sistēmu sertifikācijas institūcijā, kas veic kompetences novērtēšanu darba aizsardzības jomā. Ja komersanta kompetence novērtēta kā atbilstoša noteiktajām prasībām, kvalitātes sistēmu sertifikācijas institūcija izsniedz tam kvalitātes sistēmas sertifikātu, norādot tajā atbilstību noteikumu Nr.723 prasībām.

Pēc kvalitātes sistēmas sertifikāta iegūšanas, komersantam jāiesniedz Labklājības ministrijā iesniegums, izmantojot noteikumu Nr.723 pielikumā iekļauto [iesnieguma formu](#).

Iesniegumam jāpievieno šādi dokumenti:

- 1) kvalitātes sistēmu sertifikācijas institūcijas izsniegtā kvalitātes sistēmas sertifikāta kopija;
- 2) darba devēja apliecinājums par darba aizsardzības vecākā speciālista un arodveselības un arodslimību ārsta nodarbināšanu, norādot viņu darba līgumu noslēgšanas datumu, numuru un termiņu;
- 3) kompetentās institūcijas personāla kompetenci apliecinājošu dokumentu (universitātes diplomu vai sertifikātu) kopijas;
- 4) pierādījumi par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu ne mazāk kā 28460 *euro* apmērā, kas garantē kompetentās institūcijas kļūdas dēļ radušos zaudējumu segšanu (apdrošināšanas polisē norāda arī nodarbinātā darba aizsardzības speciālista un arodveselības un arodslimību ārsta vārdus), pievienojot kvīti vai bankas maksājumu uzdevumu, kas apliecina veikto samaksu par apdrošināšanas polisi;
- 5) ja kompetentā institūcija ir kāda uzņēmuma struktūrvienība, - uzņēmuma struktūrshēma;
- 6) kompetentās institūcijas plānoto pakalpojumu apraksts.

Labklājības ministrija 10 darbdienu laikā izskata iesniegumu un tam pievienotos dokumentus un pieņem lēmumu par kompetentas institūcijas statusa piešķiršanu vai atteikumu, vai arī lūdz komersantam 10 darbdienu laikā iesniegt papildus informāciju.

Ja lēmums ir pozitīvs, Labklājības ministrija piecu darbdienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas iekļauj informāciju kompetento institūciju sarakstā, kas publicēts Labklājības ministrijas mājas lapā un nosūta informāciju publicēšanai laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”. Ja pats komersants arī vēlas saņemt lēmumu, iesnieguma formā jāatzīmē attiecīgā izvēle.

Ja lēmums ir negatīvs, Labklājības ministrija nosūta to komersantam, kuram ir tiesības to apstrīdēt mēneša laikā,

iesniedzot iesniegumu Labklājības ministrijas valsts sekretāram.

Sniedzot darba aizsardzības pakalpojumu uzņēmumam, kas nodarbojas ar komercdarbību atbilstoši [Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumiem Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”](#), darba vides iekšējo uzraudzību (tai skaitā darba vides riska novērtēšanu) uzņēmumā kopīgi jāveic darba aizsardzības vecākajam speciālistam un aroveselības un arodslimību ārstam, apstiprinot ar savu parakstu gan darba vides risku novērtējumu, gan sastādīto darba aizsardzības pasākumu plānu.

Prasības kompetentajiem speciālistiem

Prasības kompetentajiem speciālistiem

Lai varētu sniegt ārpakalpojumu uzņēmumiem, kompetentajam speciālistam ir nepieciešama otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība darba aizsardzības jomā atbilstoši profesijas standartam "Darba aizsardzības vecākais speciālists".

Darba aizsardzības vecākais speciālists, kurš ieguvis minēto izglītību, ir pielīdzināms kompetentam speciālistam un ir tiesīgs sniegt ārpakalpojumu uzņēmumiem piecus gadus no izglītību apliecinošā dokumenta saņemšanas dienas. Pēc minētā termiņa beigām speciālistam ir jāvēršas personāla sertifikācijas institūcijā, lai iegūtu kompetenta speciālista sertifikātu un reizi piecos gados tas jāatjauno.

Personāla sertifikācijas institūcijā speciālists iesniedz iesniegumu un šādus dokumentus:

- 1) izglītību apliecinošu dokumentu par profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā atbilstoši profesijas standartam "Darba aizsardzības vecākais speciālists" (kopiju) vai kompetenta speciālista sertifikātu par iepriekšējo darbības periodu (kopiju);
- 2) vienu vai vairākus dokumentus, kas apliecina speciālista ne mazāk kā triju gadu praktisko darbību darba aizsardzības jomā pēdējo piecu gadu laikā (vai to kopijas);
- 3) dokumentus, kas apliecina speciālista zināšanu apguvi par darba aizsardzības jautājumiem ne mazāk kā 80 stundu apmērā pēdējo piecu gadu laikā (kopijas).

Personāla sertifikācijas institūcija organizē testu un novērtē speciālista kompetenci darba aizsardzības jomā.

Sertifikācijas eksāmenu (90min) veido divas daļas:

- 1) teorētiskā daļa - tests, kurā speciālists atbild uz 30 testa jautājumiem (testa jautājumi atrodami Latvijas Darba aizsardzības speciālistu asociācijas mājas lapā www.ldasa.lv);
- 2) praktiskā daļa, kurā speciālists risina trīs iepriekš sagatavotus situāciju uzdevumus.

Personām, kuras ir nokārtojušas sertifikācijas eksāmenu, personāla sertifikācijas institūcija izsniedz kompetentā speciālista sertifikātu, kura derīguma termiņš ir pieci gadi.

Lai turpinātu darbību, pēc sertifikāta derīguma termiņa beigām kompetentais speciālists atkārtoti sertificējams personāla sertifikācijas institūcijā.

Pirms praktiskās darbības uzsākšanas kompetentajam speciālistam ir jāapdrošina sava civiltiesiskā atbildība tādā apjomā, lai segtu pakalpojuma saņēmējam nodarītos zaudējumus, kas varētu rasties viņa profesionālās darbības dēļ, bet ne mazāk kā 14230 *euro* apmērā. Kompetentā speciālista civiltiesiskajai atbildībai ir jābūt apdrošinātai visā viņa darbības periodā.

Darba aizsardzības likumā ir noteikts, ka juridiskā persona ir tiesīga sniegt ar darba vides iekšējās uzraudzības veikšanu saistītus darba aizsardzības pakalpojumus tikai tad, ja tai piešķirts kompetentas institūcijas statuss. Tas nozīmē, ka kompetentais speciālists nav tiesīgs sniegt pakalpojumus kā juridiskā persona (piemēram, izveidojot pakalpojumu sniegšanai SIA vai darbojoties citas SIA ietvaros), bet ir tiesīgs sniegt pakalpojumus tikai kā fiziska persona uz attiecīga līguma pamata.

Labklājības ministrijas mājas lapā tiek publicēti dati par sertificētajiem kompetentajiem speciālistiem, kā to nosaka Ministru kabineta 2008.gada 8.septembra noteikumi Nr.723 [„Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību”](#). Sarakstā tiek iekļautas arī personas, kas pēdējo piecu gadu laikā ieguvušas augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā un ir tiesīgas darboties kā kompetentie speciālisti, ja šīs personas ir iesniegušas Labklājības ministrijā iesniegumu par atļauju publicēt savus personas datus. Šāda kārtība ir noteikta, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes 27.04.2016. regulu (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

Persona, kura līdz 2017. gadam (ieskaitot) ir ieguvusi otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā un ir tiesīga sniegt kompetentā speciālista pakalpojumus, var tikt iekļauta sarakstā, ja tā Labklājības ministrijā iesniedz parakstītu iesniegumu (piekrišanu) savu datu publicēšanai:

[Iesniegums personas datu iekļaušanai kompetento speciālistu sarakstā \(ja diploms iegūts līdz 2017.gadam\).](#)

Persona, kura ir ieguvusi otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā 2018. gadā vai vēlāk, var tikt iekļauta sarakstā, ja tā Labklājības ministrijā iesniedz parakstītu iesniegumu (piekrišanu) savu datu publicēšanai, pievienojot tam izglītības iestādes diploma kopiju par atbilstošas kvalifikācijas iegūšanu:

 [Iesniegums personas datu iekļaušanai kompetento speciālistu sarakstā \(ja diploms iegūts no 2018.gada\)](#)

Iesniegumā jānorāda, kādu datu (papildus vārdam, uzvārdam, iegūtās kvalifikācijas dokumenta datiem) publicēšanai sarakstā persona piekrīt (kontaktainformācija), bet to var nenorādīt, ja persona nevēlas publicēt savu kontaktainformāciju. Papildus iesniegumā iekļaujams apliecinājums, ka persona ir informēta, ka tā jebkurā brīdī var lūgt Labklājības ministrijai dzēst datus, kas tiek apstrādāti uz sniegtās piekrišanas pamata. Bez šāda apliecinājuma sniegšanas Labklājības ministrija var neiekļaut personu sarakstā.

Personas, kas jau ir iekļautas kompetento speciālistu sarakstā, var lūgt norādīt vai precizēt savu kontaktainformāciju: [Iesniegums kompetentā speciālista kontaktainformācijas publicēšanai.](#)

Persona iesniegumu Labklājības ministrijā var iesniegt personīgi, nosūtīt pa pastu vai arī nosūtīt elektroniski uz e-pasta adresi lm@lm.gov.lv, ja tas parakstīts ar drošu elektronisko parakstu.

Neskaidrību gadījumā lūdzam konsultēties ar Labklājības ministrijas Darba attiecību un darba aizsardzības politikas departamenta vecāko ekspertu Māru Viksni (tālruna nr. 67021526, e-pasta adrese: Mara.Viksne@lm.gov.lv).